

CD KLASSIEK

Subtiele piano
Ludwig van Beethoven

Persoonlijkheid is voor iedere vertolker een gevaarlijk begrip. Pianiste Maria Joao Pires zegt iets dergelijks over haar jongste Beethoven-cd bij Onyx. Iedere vertolker staat op een tweesprong. Hij of zij mag niet vervallen in een slaafse uitvoering, maar tegelijk is het ook een kwestie van je ego te beteugelen. Pires kiest voor de gulden middenweg.

Beethovens derde en vierde pianoconcerto behoren tot de klassiekers en Maria Joao zal ze wel al vaker hebben gespeeld. Toch klinken ze hoogst actueel. Dat is op deze cd ook de verdienste van het knap presterende symfonieorkest van de Zweedse omroep onder de leiding van Daniel Harding. De pianiste speelt zo zuiver en helder, dat het als een vloek zou klinken indien het orkest verfijning zou missen.

Harding en zijn orkest scheppen een stevige, maar tegelijk subtiele achtergrond waartegen de welgevormde klanken van het klavier zich glanzend en mooi afgerond aftekenen. De vele jaren die Pires al de wereld rondreist,

hebben haar vakmanschap dan ook uitgepuurd, zodat ze thans elke noot, elke stilte zelfs betekenis kan laten dragen. Beethoven wist ook dat hijzelf gedragen werd door de traditie en probeerde met zijn werk zijn positie daartegenover af te lijnen. Het derde pianoconcert is in zekere zin een reactie op de klavierconcerto's van Mozart die Beethoven vaak had vertolkt.

Het *allegro con brio* herinnert aan Mozarts werk, maar op een vrije manier. Het trage deel daarentegen moet bij Beethovens tijdgenoten bijzonder nieuw zijn overgekomen en de decoratieve uitwerking van het thema is gewoon prachtig. In de bekende finale bezwijkt Pires niet voor virtueuze neigingen en maakt ze heerlijke muziek van de simpelste en de moeilijkste passages.

Het vierde, zo mogelijk nog meer revolutionaire klavierconcert, bevestigt al het goeds dat we al van de pianiste wisten. Ook hier slaagt ze erin een Beethoven voor de geest te brengen die verstaat van de bombast, maar zich de ware, vernieuwende erfgenaam van Mozart toont. Deze cd biedt dan ook een ronduit heerlijke ervaring. (JC)

Ludwig van Beethoven, *Piano Concertos 3 & 4*, door Maria João Pires en het Swedish Radio Symphony Orchestra onder leiding van Daniel Harding, Onyx (distributie harmonia mundi), ONYX 4125, 23,50 euro.

CD KLASSIEK

Ter ere van Maria
Antoine Brumel

Als 'Vlaamse polyfonie' bestempelen we tegenwoordig de muziekmeesters uit onze streken die actief waren aan zowat alle Europese hoven en in de grote kathedraal. Ze kwamen uit Vlaanderen, dat toen ook een groot deel van Noord-Frankrijk, Henegouwen en Brabant omvatte.

Ook Antoine Brumel (1460-1512 of 1513) wordt tot die school gerekend, al werd hij geboren in de buurt van de Franse stad Chartres. Brumel werkte als zanger in Laon en Parijs en was net als andere polyfonisten priester. Vanaf 1505 was hij actief in Ita-

lië, eerst in Ferrara en nadien in Mantua. Misschien zong hij wel tijdens de kroningsplechtigheid van paus Leo X in 1513, maar dat is onzeker. Feit is dat Brumel minder wordt uitgevoerd dan zijn meer onsterfelijke collega's.

Het Britse The Brabant Ensemble behoort tot de topvertolkers van de Vlaamse polyfonie. Het brengt een keuze uit het werk van Brumel, waaronder het magnifieke motet *Nato canunt omnia*. Het kernstuk van dit album, de *Missa de beata virgine*, is loepzuivere polyfonie. Brumels *Gloria* blijkt uitgebreid met een ode aan Maria. De moeder Gods wordt daarbij verheerlijkt als God zelf. Het Concilie van Trente (1545-1563) maakte een einde aan die praktijk. (EDS)

Antoine Brumel, *Missa de Beata Virgine & Motets*, door The Brabant Ensemble onder leiding van Stephen Rice Hyperion, CDA68065, 21,50 euro.

BOEK BIJBEL

Jezus' jodendom
Jona Lendering

Historicus Jona Lendering woont in Amsterdam en beheert Livius.org, de grootste website over oude geschiedenis. Hij is ook actief als journalist en schrijver. In zijn meest recente boek, *Israël verdeeld*, over het ontstaan van het christendom en het rabbinse jodendom, stelt hij een en ander bij.

BOEK GEZONDHEID

Je brein jong houden
Erik Scherder

Voor wie het nog niet wist: zitten is het nieuwe roken. Het behoort tot het meest ongezonde dat je kunt doen. Erik Scherder, hoogleraar neuropsycholo-

gie in Amsterdam, betoogt dat lichaamsbeweging niet enkel ons lichaam, maar ook ons brein in conditie houdt. Te weinig beweging roept allerlei onheil op: hart- en vaatziekten, hoge bloeddruk, ouderdomssuikerziekte, dementie en herseninfarct. Roken en lichamelijke inactiviteit leveren tegenwoordig zowat hetzelfde aantal doden per jaar op.

„Ik heb een missie”, zegt Scherder. „Ik wil iedereen, jong en oud, doordringen van de ernst van de situatie, van de mogelijke gevolgen van niet-bewegen en van de winst van wél bewegen. Dat is niet alleen van belang voor de gezondheid op dit moment, maar zeker ook voor de toekomst.”

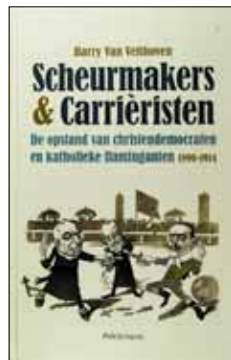
Laat je hersenen niet zitten is geen boek met pasklare recepten, maar veeleer een wetenschappelijk onderbouwd pleidooi om

een aantal waanideeën de wereld uit te helpen. Bewegen is leven en leven is bewegen. Interessant is de bevinding dat patiënten die in een mild tot matig stadium van de ziekte van Alzheimer verkeren en een programma krijgen met flinke lichamelijke inspanning, minder achteruitgang vertonen. Met systematisch bewegen moet dus vroeg worden begonnen. (EDS)

Erik Scherder, *Laat je hersenen niet zitten*, Athenaeum, Amsterdam, 2014, 176 blz., 17,99 euro, ISBN 978 90 2530 451 5.

Jona Lendering, *Israël verdeeld. Hoe uit een klein koninkrijk twee wereldreligies ontstonden*, Athenaeum-Polak & Van Genneep, Amsterdam, 2014, 384 blz., 19,99 euro, ISBN 978 90 2530 390 7.

BOEK GESCHIEDENIS

Bisschoppelijk gewicht
Harry Van Velthoven

Historicus Harry Van Velthoven, rustend hoogleraar aan de Hogeschool Gent, is een van de specialisten van de geschiedenis van de Vlaamse Beweging. Zijn opvattingen daaromtrent durven wel eens te botsen met gangbare veronderstellingen. Volgens hem bestaat de Vlaamse Beweging niet op zichzelf. Ze beïnvloedt en wordt beïnvloed door de levensbeschouwelijke en de sociaaleconomische tegenstellingen. Daarbij stelt zich ook het veroveren van politieke macht door een bepaalde elite ten koste van een andere elite.

In *Scheurmakers en carriëristen* bestudeert Van Velthoven de parallelle ontvoeringsstrijd van christendemocraten en katholieke flaminganten tussen 1890 en 1914. Die periode kennen we vooral als die van priester Adolf Daens, een dissidente katholiek die werd gebroken door de bisschoppen en de katholieke hoge burgerij. De katholieke partij overleefde probleemloos de invoering van het algemeen meervoudig stemrecht in 1894 en de conservatieve burgerij bleef de touwtjes in handen houden, niet de prille christendemocraten of de flaminganten onder de katholieken. Het meervoudig stemrecht verhinderde volgens Van Velthoven de emancipatie van beide bewegingen.

De auteur focust ook op de invloed van de bisschoppen op het politieke leven. De eerste barst werd zichtbaar in 1906, een gevolg van de bisschoppelijke instructies voor een taalregeling in het onderwijs. Die waren opgesteld door de pas aangetreden aartsbisschop Désiré-Joseph Mercier. Het was een pleidooi voor de Nederlandse standaardtaal en de herwaardering ervan als literaire taal en spreektaal. Een Nederlandstalige universi-

teit kon echter niet en dus ook geen volledig Nederlands leerplan aan de colleges. Geen kerkelijk document in de geschiedenis van België had een dergelijke impact op het vertrouwen in de bisschoppen. Het leidde tot een breuk tussen episcopaat en katholieke flaminganten en die zou jaren later nog scherper worden. In 1919 wijzigde de invoering van het enkelvoudig stemrecht de politieke verhoudingen en voortaan waren er coalitieregeringen nodig. Pas dan braken de christendemocraten door, ten nadele van de conservatieven. (EDS)

Harry Van Velthoven, *Scheurmakers en carriëristen. De opstand van christendemocraten en katholieke flaminganten, 1890-1914*, Pelckmans, Kapellen, 2014, 342 blz., 24,50 euro, ISBN 978 90 2897 801 0.